

Čebelarjeva opravila v maju

Ivan Esenko – Ljubljana

ivan.esenko@gmail.com

Mesec maj je za čebele mesec obilja. Množica raznoterih cvetov, ki se kar kosajo med seboj, kateri ima vedno polne medovnike ali bolje razsipa s cvetnim prahom, ima za posledico nebrzdan razvoj čebeljih družin. Zima je zdaj le še neprijeten, komajda slišen odmev v daljavi. Na travnikih in v gozdu živopisne barve cvetja privabljajo oprasovalce, kajti dehteči cvetovi niso namenjeni sami sebi.

V tem obdobju je razmnoževalni nagon čebel na vrhuncu, kar pomeni, da nas lahko na bližnjem drevesu slej ko prej preseneti roj. Rojile bodo le zdrave in močne družine s starejšo, včasih pa tudi z lansko matico. V času intenzivne paše rojev skorajda ni, sicer pa je glavni način, da se jih ubranimo, ta, da čebele čim bolj zaposlimo. Najbolje jih zaposlimo z gradnjo satnic. Začetni čebelarji imajo pomisleke pri vstavljanju satnic v panje, misleč, da bo potem pridelek medu manjši, ker ga bodo čebele porabile za izdelavo voska. To ne drži. Gradnja satja in prinos medu gresta z roko v roki, intenzivna dejavnost čebel pa hkrati prepreči marsikateri roj. Satnice vedno vstavljam na rob gnezda, na vsako stran po eno. V tem mesecu gradnja satja poteka hitro, kar pomeni, da lahko po tednu ali desetih dneh dodamo zopet satnico v delo ali glede na moč družine rajši kar dve. Tudi roju vedno vstavljamo v delo le satnice, kar pomeni, da bo imela nova družina v plodišču povsem novo satje, ki je tudi najbolj higiensko. Namreč vsaka čebela, ki se izleže v celici, na njene stene odloži svojo srajčko, ki je ostanek zapredka, levitev in iztrebkov ličinke. Sčasoma se nabere na stenah celic toliko srajčk, da lahko satje dobesečno počrni, posledično pa se zmanjša tudi prostornina celic. Tudi z vidika higiene je takšno satje vprašljivo. Satje ki ga obrnemo proti svetlobi in svetlobe ne prepušča, pa sploh takoj izločimo iz nadaljnje uporabe.

Na rojenje nas opozorijo matičniki, ki jih je lahko v panju tudi več deset, za razliko od matičnikov tihe izmene ali preleganja, ki jih je navadno le nekaj, največkrat le na enem satu. Matičniki so vedno na robu sata, bodisi spodaj bodisi na zadnjem robu, lahko tudi prednjem, medtem ko so zasilni matičniki vedno na sredini sata. Slednje so čebele v osiroteli družini zgradile iz razpoložljive čebelje zalege, od tod njihova značilna lega. Matičnike ob pregledu rušimo,

Rojev matičnik v začetni fazi zapiranja, obdan z negovalkami

Roj

prej pa poiščimo matico. Pri tem moramo pozorno pregledati vsak sat, kajti posamezne matičnike lahko v gneči čebel hitro spregledamo, kar pomeni, da je bil naš trud zaman. Matičnike pa lahko uporabimo za izdelavo narejencev, kakor tudi imenujemo narejene roje. Pretirano izkoriščanje rojevih matičnikov odsvetujem. Z maticami se oskrbujmo tudi pri vzrejevalcih. Za lažje delo s čebelami je dobro, da imamo v panjih označene matice. Maticice označujemo z barvnimi opalnitimi ploščicami, ki se zaradi izbokle oblike

tesno prilegajo hrbtu oprsja matice. Opalit je umetna snov, ki zaradi nenehnega trenja, ki ga povzročajo dotiki čebel, ne more ustvariti elektrostaticnega naboja, ki je za čebele moteč, kar bi se sicer zgodilo z rabo katere druge plastike oziroma umetnega materiala. Barva ploščice nam pove letnico izdelga matice, številka (od 1 do 99) pa je ime matice. Ploščico prilepimo z acetonskim lakom, lahko tudi šelakom, če ga dobimo. Šelak je topen v čistem alkoholu. Tistim, ki boste matice označevali sami, svetujem, da prej povadite na trotih. Kljub temu da gre za preprost postopek, se nevedšemu tega opravila kaj hitro pripeti, da lahko zlepi glavo z oprsjem, kar za matico seveda pomeni konec. Označevanje »iz roke« obvladajo le izkušeni vzrejevalci matic, medtem ko za druge priporočam uporabo pokrovne mrežice in poliuretanske pene, na katero rahlo pritisnemo matico med označevanjem. Novooznačene matice nikoli ne damo takoj v panj, ker bi vonjave lepila zmotile čebele in bi matico lahko celo stisnile, temveč počakajmo vsaj 15 minut. Z oskrbovanjem matic pri vzrejevalcih bomo tudi osvežili kri in kar se da zmanjšali možnost parjenja v sorodstvu. Za manjše potrebe zadoščajo prašilčki, če pa se želimo preizkusiti v bolj izpopolnjeni vzreji matic, pa bomo uporabili plemenilčke. Jaz uporabljam plemenilček z razklopljivim satnikom, ki sem ga razvil leta 1980. Mere satnika so prilagojene polovični nakladi LR, trije satiči, zloženi na sklepnih sponah, pa se v enem kosu enostavno z vrha vstavijo v plemenilček. Standardne mere omogočajo, da lahko razklopljeni satnik v poravnem stanju vstavim v polovično naklado LR, v sili tudi v celo, in na ta način ob koncu vzrejne sezone izkoristim zalego in zalogo medu, ki so še v satju. Prostornina plemenilčka omogoča družini samovzdrževanje, kar pomeni, da ji med sezono ni treba dodajati čebel. Ker je plemenilček v izvedbi nakladnega panja, lahko združimo dva ali celo več, kar nam pride prav ob zaključku vzrejne sezone, ko matic nimajo več vsi plemenilčki in jim neoplojenih tudi ne mislimo več dodajati.

V maju se lahko nadejamo prvega točenja medu. Z izkušnjami s pašo na robiniji se lahko pohvalim v preteklosti, ko sem polovico čebeljih družin prezimoval na Obali. Na stojšču s 60 LR-panji je bil takrat povprečen pridelek na panj

Foto: Ivan Esenko

Roj bo zaradi svoje prisposodbe delovne vneme vstavljene satnice hitro izdelal. Novonastala družina bo nastanjena na povsem novem satju, kar ji je na začetku najboljša popotnica.

približno 20 kg mešanega robinijevega medu, medtem ko sem družine v Ljubljani istočasno šele pripravljaj na začetek vzrejne sezone. Paša na robiniji čebele poživl in stimulatивно vpliva na njihov razvoj. Robinija zadnje čase cveti vsaj deset dni prej, kot je nekoč, zato jo nemalokrat prizadevajo spomladanske pozebe, kar seveda pomeni izpad medenja. Izkušeni prevaževalci izkoriščajo različne pašne vire, za katere je značilen časovni razmik, na kar vpliva predvsem lega oziroma nadmorska višina. Od nadmorske višine je odvisno tudi medenje na smreki, ki ga povzročajo veliki kapar (*Physocermes piceae*), mali kapar (*Physocermes hemicryphus*) in rdečerjava puhasta smrekova ušica (*Cinara pilicornis*) ter druge. Medenje smreke se lahko ponekod dopolnjuje tudi z medenjem javorja, katerega cvetovi bogato izločajo medicino, ob dobrih dejavnostih vremena pa se lahko medenje na različnih vrstah javorjev nadaljuje v gozdno, saj gostijo več vrst listnih uši. Na gozdno pašo nas največkrat opozori zgodnje intenzivno izletavanje čebel, ki se vračajo težke, vendar brez obnožine, in se lepijo na pročelja panjev zgodaj zjutraj, ob skoraj popolni temi, ko se šele komaj svita nov dan.

Mesec maj torej zahteva od čebelarja celega človeka. Zdaj je še kako primeren čas za oblikovanje rezervnih družin in menjavo starih matic. Tudi če nam bo delo kdaj spodletelo, bomo imeli še vedno dovolj časa, da popravimo napake, saj je sezona še pred nami ...

Plemenilček z razklopljivim satnikom

Satnik, pripravljen na pregled

Foto: Ivan Esenko